

Práce s dítěte s problémem v chování/ s poruchou chování v hlavním proudu vzdělávání

Podmínky efektivní výuky žáků s PCHE

- Individuální nebo skupinová péče
- Přípravné a speciální třídy
- Využívání speciálně-pedagogických metod a forem práce
- Nižší počet žáků ve třídách
- Prostorové uspořádání
- Obeznamenost pedagogů s problematikou PCH
- Případná tvorba vlastních učebnic
- Dva pedagogové ve výuce
- Spolupráce s odborníky

Bezpečné prostředí školy

- Posiluje motivaci a zlepšuje neuropsychické předpoklady žáků i učitelů k plnění úkolů
- Navozuje pozitivní prožívání, snižuje riziko stresu a úzkostných stavů, posiluje sebehodnocení a sebevědomí
- Působí na žáky formativně
- Zvyšuje otevřenost a spolupráci žáků a rodičů

Pravidlo 4x3 principů bezpečného prostředí

- Orientace žáka
- Dosažitelnost cílů
- Sociální začlenění
- Hodnocení

Požadavky na kompetence učitele

- **Přirozená autorita** (není o hlasitosti, ale o sebevědomí, organizaci práce, upřímnosti k žákům, zaujatosti k výuce, znát sebe sama, „zvládat se“)
 - Začátek hodiny
 - Organizace výuky a učení – jasné pokyny – rozumí, reagují všichni?
 - Tempo práce, ukončování činností, střídání činností, práce pro všechny žáky – diferenciací
 - Hluchá místa - zaváhání dává prostor „lumpárnám“ - žáci se zabaví jinak
 - Konec hodiny (shrnutí, reflexe, kontrola nad situací, příprava na další činnost)
- **Odbornost** (být schopen zodpovědět dotazy žáků, naučit také žáky odpovědi hledat; být schopen zjistit, proč žák neovládá učivo)
- **Zaujetí výukou** – radost z práce s žáky (žáci poznají neupřímnost)
- **Kurikulum** (modifikovat žákům s PCH obsah učiva – nikoli jen usnadnit; smysluplnost!!; potřeba žáků zažít úspěch: „Žáci, kteří se vnímají jako úspěšní studenti, jsou známkou dobře řízené třídy.“)
- **Schopnost zaujmout** (zapojit žáky aktivně do výuky)
 - Zaujmout hned na začátku (pohotovost, jasný sled činností – zdůrazní význam hodiny (teď je čas na učení))
 - Důležitá je i „rutina“ (předvídatelnost, řád hodiny) – přesto flexibilní
 - Význam prostředí (např. pomalované lavice, ...)
 - Zobrazovat výsledky práce žáků ve třídě (tabulka, ...)

Monitorování chování a kontrakt

Postupy – průvodce řešením problému

- **Výběr jednoho problému**
- Problém, u něž se dá předpokládat, že **náprava bude úspěšná**
- **Diskuse a vyjednávání** výběru se žákem

- **Pojmenování problému**, který chceme napravit – verbalizace problému musí přesně vyjadřovat, co chceme odstranit (v čase nebo frekvenci)

Kontrakt a tabulky

- **Tabulka** – dává přehled očekávaného chování, pomáhá udržet pozornost
- **Kontrakt** – udržuje pozornost směrem k cílům intervence – změny v chování
- Posiluje odpovědnost dítěte na změně

Jak sestavit tabulku

- vytvářet společně s dítětem
- nepřepřehňovat problematickými rysy chování
- stručnost
- srozumitelnost

Tabulka pozitivní chování

Chování

- dával jsem pozor
- hlásil jsem se
- počkal jsem, až budu vyvolán
- mluvil jsem slušně
- byl jsem včas připraven na hodinu
- se spolužáky jsem si povídal
- udělal jsem si radost

Bodové hodnocení četnosti

Kontrakt

signalizuje možnost změny

ukazuje směr cesty změny

zavazuje účastníky k úsilí

- oficiální dokument – formální data, úprava
- předmět dohody – 1 – 3 problémy
- účastníci dohody – přesně vyjmenovat
- konkrétní závazky
 - o změně
 - o času
 - o způsobech kontroly
 - o vyhodnocení dodržení kontraktu
 - o odměnách a sankcích

Formativní účinek smluv

- musí poskytovat zpětnou vazbu – podmínkou je vyhodnocování účinku opatření
- průběh vyhodnocování
 - místo a čas podle dohody uvedené ve smlouvě
 - účastníci – žák, učitel, *rodiče*
 - aktivně je zapojen žák – sám hodnotí
 - učitel je facilitátor
 - rodiče i žák
 - *příjemci signálu o změně*
 - *dostávají inspiraci pro perspektivní cestu a strategie*
 - písemný závěr jednání – podklad pro další postupy

Účel uzavírání kontraktu

- umožní žákovi zapamatovat si pravidla
- v dítěti roste pocit úspěšnosti
- povzbuzují sebedůvěru – vlastní ovlivňování

- podporují vědomí úspěchu a vnitřní motivaci - vědomí vlastního já
- motivují dítě i v případě, že je pokrok pomalejší
- zvyšují důvěru mezi žákem a pedagogem
- dávají možnost soustředit se na konkrétní kladné chování a postoje
- pomáhají zlepšovat chování ve slabších dnech
- povzbuzují všechny účastníky procesu
- učí žáky k zodpovědnosti
- umožní žákovi okamžitou zpětnou kontrolu o tom, jaké výsledky dosahuje
- smlouvy znázorňují, kam dítě pokročilo
- poskytuje kontrolu i rodičům
- motivují i pedagoga

Příklady smluv

Smlouva I

Petr se zavazuje

1. Chodit pravidelně do školy
2. Řešit konflikty a hádky bez násilí
3. Každý den napsat hodnocení svého chování

Pan učitel Novák se zavazuje

1. Každý den hodnotit Petrovo chování
2. Chválit Petra za dobré řešení konfliktů
3. Informovat ostatní o zlepšeném chování po 3 týdnech plnění smlouvy.

Podpis obou účastníků, popř. rodičů:

Datum:

Smlouva II

Třída

Dohoda č.

Datum

V týdnu od – do:

Co udělám:

Pokud to udělám, dostanu:

S výše uvedenými podmínkami souhlasíme.

Učitel

Student

Svěddek

Smlouva III

Toto je smlouva mezi Františkem P. a učitelem V.P.

Podmínky smlouvy jsou následující:

Student udělá:

Na oplátku, učitel udělá:

Za těchto stanovených podmínek

1..... 2..... 3.....

Tato dohoda je považována za neplatnou, pokud student nesplní stanovené podmínky.

Tato dohoda bude přezkoumána dne ...

Podpis studenta

Podpis učitele

Literatura k tématu

- VISER, J. Managing Behaviour in Classrooms. London : David Fulton Publishers, 2000
- VOJTOVÁ, V. Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku a s poruchami chování jako perspektiva kvality života v dospělosti. Brno: Masarykova univerzita, 2010